

Stockholms läns landsting

Beslut för gymnasieskola

efter riktad tillsyn i Berga Naturbruksgymnasium
beläget i Haninge kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stockholms läns landsting att **senast den 31 januari 2019** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Nedan redovisas den åtgärd som Skolinspektionen bedömer är nödvändig för att avhjälpa bristen. I det fall det är möjligt får bristen avhjälpas på annat sätt.

Avgifter i utbildningen

Skolinspektionen konstaterar att Stockholms läns landsting inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Huvudmannen får dock besluta att eleverna ska hålla sig med enstaka egna hjälpmedel. (15 kap. 17 - 18 §§ skollagen)

Åtgärd

- Se till att utbildningen vid Berga Naturbruksgymnasium är avgiftsfri. I detta ingår att erbjuda ett kostnadsfritt alternativ för de elever som väljer att inte ha med sig en häst till skolan.

Bedömning

Avgiftsfri utbildning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i utbildningen vid Berga Naturbruksgymnasium. Tillsynen visar att skolan erbjuder en utbildning som inte är förenlig med kravet på att utbildningen i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri då elever som läser nationella idrottsutbildningen ridsport måste ha med en egen häst till skolan.

Skolinspektionen bedömer att kravet på att en elev ska ha en egen häst för att kunna delta i utbildning som skolan erbjuder inte är förenligt med principen om att alla elever ska ha lika tillgång till utbildning oavsett ekonomiska förutsättningar eller med bestämmelserna om avgiftsfri utbildning. Huvudregeln är att utbildningen i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri. Det finns, som framgår nedan, vissa undantag från denna bestämmelse. Det får förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna och huvudmannen får besluta att eleverna ska hålla sig med enstaka egna

hjälpmedel. Att det i det här fallet inte är fråga om en obetydlig kostnad står utan tvekan.

Enligt Skolinspektionen är kravet på en egen häst att bedöma som ett enstaka hjälpmedel. Trots detta anser Skolinspektionen ändå att kravet från skolans sida inte är i överensstämmelse med lagstiftningen. Bestämmelserna om att huvudmännen ska bära kostnadsansvaret för utbildningen i gymnasieskolan ska tolkas i ljuset av principen om att alla elever ska ha lika tillgång till utbildning. Kostnaden får enligt Skolinspektionen aldrig vara så hög att de kan riskera en enskild elevs möjlighet att gå en viss utbildning. Skolinspektionen anser vidare att principen om lika tillgång till utbildning, liksom bestämmelserna om avgiftsfrihet, inte bara innebär att alla elever, oavsett sina ekonomiska förhållanden, ska ha möjlighet att gå en viss utbildning, utan även innebär att alla elever oavsett sina ekonomiska förhållanden ska ha möjlighet att gå samtliga inriktningar, kurser och delar av kurser inom ramen för en utbildning. I detta fall kan kravet på att ha med en egen häst för att läsa nationell idrottsutbildning ridsport antas medföra att vissa ungdomar som vill läsa den utbildningen och har förutsättningar för detta, inte gör det för att de saknar de ekonomiska möjligheter som krävs.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av bestämmelser i samma lag. Utbildningen i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Huvudmannen får dock besluta att eleverna ska hålla sig med enstaka egna hjälpmedel.

Av förarbetena till skollagen framgår att rätten till en likvärdig utbildning av hög kvalitet aldrig får vara beroende av en enskild persons ekonomiska förutsättningar. Utgångspunkten i skollagen är därför att utbildningen ska vara avgiftsfri. Eleverna kan dock få stå för enstaka egna hjälpmedel, om huvudmannen så beslutar (prop. 2009/10:165 s. 415).

Av skollagens förarbeten framgår även att ingen huvudman får utforma sitt skolväsende så att inte alla barn och ungdomar har lika tillgång till utbildningen. Således får inte kön, geografiskt hemvist, sociala eller ekonomiska förhållanden utgöra grund för eller rent faktiskt leda till särbehandling. I detta ligger inte enbart ett förbud mot uttryckliga begränsningar i enskildas rätt till utbildning, utan även ett krav på att utbildningen utformas så att inte deltagandet i praktiken väsentligt försvåras för någon på grund av en eller flera av de nyss nämnda faktorerna. Det ankommer på huvudmännen att utforma sitt skolväsende och sin utbildning så att inte något barn eller någon ungdom i realiteten förhindras att få del av utbildning på grund av sitt kön, sin bostadsort eller sina sociala eller ekonomiska förhållanden. En viktig funktion för bestämmelsen om lika tillgång till utbildning är, utöver dess direkta normgivande verkan, att tjäna som underlag för tolkningen av övriga regler på området (prop.1990/91:18 s. 27 och 43).

Skolinspektionen har i tidigare beslut bedömt att kravet på egen häst för att kunna delta i utbildning som skolan erbjuder inte är förenlig med gällande föreskrifter (se t.ex. Skolinspektionens beslut i ärendena dnr 36-2014:6558 och dnr 43-2015:4856).

Skolinspektionens utredning

Av Skolinspektionens utredning framkommer att elever som vill läsa på skolans nationella idrottsutbildning ridsport måste ha med sig en egen häst. I intervju med rektorn på skolan framkommer att elever som vill läsa nationella idrottsutbildningen ridsport måste ha med sig egen häst och betala för en stallplats som kostar från 3000 kronor per månad. Av information på skolans hemsida framkommer samma krav.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom verksamheten vid Berga Naturbruksgymnasium inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, finns skäl att förelägga Stockholms läns landsting att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

På Skolinspektionens vägnar

X Lena Högback

Lena Högback
Beslutsfattare
Signerat av: Lena Högback

X Marlene Giertz

Marlene Giertz
Föredragande
Signerat av: Marlene Giertz

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Berga Naturbruksgymnasium och bakgrund till tillsyn

2018-10-24
Dnr: 430-2018:7782

Fakta om Berga Naturbruksgymnasium

Berga Naturbruksgymnasium med huvudman Stockholms läns landsting har vid tiden för tillsynen cirka 100 elever. Skolan erbjuder utbildning inom nationell idrottsutbildning ridsport, naturbruksprogrammet inriktning djur samt lantbruk, programinriktat individuellt val med inriktning naturbruk, yrkesintroduktion med inriktning naturbruk samt gymnasiesärskola med inriktning skog, mark och djur.

Skolenheten besöktes av Skolinspektionen den 5 september 2018 och intervju med skolans rektor skedde per telefon den 7 september 2018. Ärendet initierades utifrån uppgifter om bland annat att det är obligatoriskt med egen häst på skolan.